PSİKOANALİTİK HALKBİLİMİ KURAMI TEMELİNDE TÜRK YEMEK KÜLTÜRÜNÜN ÇAĞRIŞIM SINIRSIZLIĞI: "OBURLUĞUN CİNSELLİĞİ"*

Immensity of Connotations of Turkish Food Culture Based on Psychoanalytic Theory of Folklore: Sexuality of the Gluttony

Eray ALPYILDIZ**

ÖZ

Yemek yeme eylemi, insanoğlunun dünyaya gözünü açtığı andan itibaren anne sütü aracılığıyla tanıdığı ve biyolojik ihtiyacını karşıladığı yaşamsal bir zorunluluktan büyük bir kültür biçimine dönüşecek şekilde genişlemiştir. "Coğrafya, din, mezhep, toplumsal güç, ekonomik uğraş" gibi faktörler yemek yemenin kültürel bir faaliyet haline gelmesinde belirleyici olmuştur. Bu doğrultuda "nelerin yenilip nelerin yenilemeyeceği ve nasıl yenileceği de kültür kapsamına girmiştir. Birçok etmenden oluşan yemek kültürünün psikolojik unsurları bulunmaktadır. "Zehirlenme korkusuyla seçici, çekimser ve dikkatli davranma; etin, kan ve ölümü çağrıştırması nedeniyle vejetaryen olma; kilo alma ve kötü görünme endişesi ile fazla yiyememe, haram yeme ve günah işleme korkusuyla bazı ürünlere el sürmemek" bu kültürün -amaçları çeşitli- psikolojik bazı örnekleridir. Yemek yeme eylemi içerisine gizlenen ve bilinçaltında oluşarak yemeğin çağrışım sınırsızlığından hareket edip dilin anlatım gücüyle desteklenen *"cinsellik"* unsuru da yemek kültürünün *"özgün, mizahi, imgesel, edebi ve psikolojik"* tarafını oluşturmaktadır. "Aç olma, tüketme biçimi, doyuma ulaşma, reddetme, tiksinme, korkma, çağrışım gücü" gibi soyut ya da somut eylemler yemek ve cinsellik ilişkisinin iç içe geçen ortak noktalarını açığa çıkarmaktadır. Tüm bu unsurlar ise psikolojik etkenlerle beslenmektedir. Bu bağlamda bu makalede, bir kültür biçimi olarak yemek yemenin çağrışımlarının sınırsızlığından hareketle, eril kültürün kadın bedeni üzerinden gerçekleştirdiği cinsel kodlamalar psikoanalitik kuram çerçevesinde ele alınmıştır. *"Oburluğun cinselliği"* olarak nitelendirdiğimiz bu anlayış dilin anlatım gücünü kullanarak "atasözü, deyimler, türküler, maniler, yemek adları, benzetmeler ve ikilemelerle" varlık alanı bulmuştur. Bu doğrultuda eril kültürün yemek masasını dolduran kadın bedeninin güzellik kodları tespit edilmiş; şehvet dürtüsü nedeniyle bu bedenin yenilebilir parçalara nasıl ayrıldığı sözlü ifade biçimleriyle örneklendirilerek yemek ve cinsellik arasındaki sembolik ilişki toplumsal cinsiyet yaklaşımıyla incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Oburluk, cinsellik, toplumsal cinsiyet, çağrışım, beslenme.

ABSTRACT

Eating action have expanded to a great culture from a vital necessity that is recognized through breast milk and meets the biological need. . Factors such as geography, religion, sect, social power and economic affairs have been decisive factors for food to become a cultural activity. In this respect, what products should be eaten and how they should be eaten is within the scope of culture. There are many psychological elements of food cultures that are composed of many factors. Being selective and careful for fear of poisoning; being vegetarian because of the association of meat with blood and death; inability to eat due to weight gain and bad appearance, avoiding some product because of fear of forbidden eating and sin are some psychological examples. Sexuality is hidden in the act of eating, and because it occurs under the consciousness, it moves from the immensity of connotations and is supported by the expression power of language. "Sexuality" constitutes the "original, humorous, imaginative, literary and psychological" side of the food culture. Abstract or concrete actions such as hunger, the way of consuming, the attainment of satiation, rejection, disgust, fear, connotation power point out the common points of intercourse of food and sexuality. All these factors are fed by psychological factors. In this context, in this article, based on the immensity of the connotations of eating as a form of culture, sexual encodings which masculine cultures carried out on female body through will be handled within the framework of psychoanalytic theory. This understanding, which we call "sexuality of the gluttony", has found the area of "proverb, idioms, folk songs, food names, analogies and with other verbal elements by using expression power of the language. In this context, the beauty codes of the female body, which filled the masculine culture food table will be identified and in addition, the symbolic relationship

* Geliş tarihi: 12 Haziran 2018 - Kabul tarihi: 25 Eylül 2019
Alpyıldız, Eray. "Psikoanalitik Halkbilimi Kuramı Temelinde Türk Yemek Kültürünün Çağrışım Sınırsızlığı: "Oburluğun Cinselliği" *Millî Folklor* 125 (Bahar 2020): 138-149

** Hacettepe Üniversitesi Türk Halkbilimi Bölümü Doktora Öğrencisi, Ankara/Türkiye, erayalpyildiz@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-8967-4612

between food and sexuality will be examined through gender approach by exemplifying verbal expressions of how this body is divided into edible parts due to the urge for lust.

Key Words
Gluttony, sexuality, gender, connotation, nutrition.

Kara karı, kuru karı, keçi eti, durgun at
Mazarratü'l mazarratü'l mazarratü'l mazarrat
Beyaz karı, şişman karı, koyun eti, yörük at
Fâidatün fâidatün fâidatün fâidat"
(Kastamonu Sancak Beyi Galip Paşa)

Giriş

Beslenme, canlı varlığının sürdürülmesi için katı ve sıvı gıdaların vücuda alınmasıdır. Biyolojik bir gereklilik ve zorunluluk olarak başlayan bu süreçte insanoğlunun dünyaya gözlerini açtıktan sonra tattığı ilk besin anne sütüdür. Daha sonra bu beslenme periyodu vücudun ihtiyaçları ve "*bebeklik-çocukluk-ergenlik-yetişkinlik-yaşlılık"* gibi hayatın ilerleyen safhaları ve özel şartları doğrultusunda çeşitlenmektedir. Hayatta kalabilmenin temel şartı olan beslenmenin bir kültür biçimine dönüşmesi ve bu kültürün etrafında şekillenen uygulamaların ortaya çıkışı, Beşirli'ye göre *"tüketim davranışları sürecidir"* (Beşirli 2010: 159). Beslenmenin kültürel bir olgu olması sürecinin, insanoğlunun *"emeklemekten yürümeye"* ve *"dinlemekten konuşmaya"* evrilmesiyle başlayabileceğini akıllara getirmektedir. Acıkan bir bebeğin, açlığını annesine ağlayarak ifade etmeye çalışması beslenmenin biyolojik zorunluluk özelliğine bir örnek olmasına karşılık; artık yürümeye ve konuşmaya başlamış bir çocuğun, açlığını çeşitli konuşma ve davranış biçimleriyle eyleme dökmesi "beslenmenin bir kültür biçimi haline gelmeye başladığının" göstergesidir. Edilgen bir hayat tarzının etken bir şekle dönüştüğü bu sürecin devamında beslenme "ulaşma, tüketme, üretme, seçme, pişirme, dönüştürme" gibi anlamsal ve eylemsel biçimler kazanmaktadır.

İnsanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi için ilk basamak olan beslenmeye çok çeşitli nitelikler yüklenerek büyük bir kültür alanı meydana gelmiştir. Kültür ve şartlar, beslenme biçimini etkilediği gibi; beslenme de kültür üzerinde söz sahibi olmuştur. Bu bağlamda yemeğin *"sınanma/erginlenme ve intikam alma, cinsel kimlik olarak kadınlık ve erkeklik göstergesi olma, kutsiyet atfetme, sosyal ilişkilerin derecesini gösterme, toplumsal bütünlük sağlama, etnik ve dinî kimlik oluşturma, birleştirme, paylaşma, eğlenme, rahatlatma, sosyalleşme, psikolojik tatmin, ekonomik güç kazandırma, hatırlatma, sosyal statü sağlama, erk, itaat, sanayileşme, dilbilimsel kodlama ve hayatı sonlandırma"* gibi sayısız açık ve gizli işlevinin olması yemeğin kültürel boyutunun büyüklüğünü gözler önüne sermektedir (Öğüt Eker 2018: 170).

Bu bağlamda bir kültür biçimi olarak kabul edilen yemeğin, dünyada kuramsal bir temele oturtulmadığı ya da bu doğrultuda değerlendirilmediği; halkbilimi disiplini içerisinde de yeterince çalışılmadığı görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada yemek kültürünün psikoanalitik bakış açısıyla "kadın bedeni üzerindeki cinsel çağrışımları" incelenmiş; yemeğin çağrışımları içerisine gizlenen cinsellik özelinde yemek kültürü ile bir halkbilimi kuramı ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

Psikoanalitik Halkbilimi Kuramı ve Yemek Yeme İlişkisi

Sigmund Freud, W. Wund, Carl G. Jung gibi isimler etrafında geliştirilen bu kuram, 19'uncu yüzyıl mitoloji araştırmalarında Max Müller'in Güneş Mitleri Teorisi'den hareketle ve Güneş Mitleri

Okulu mensupları tarafından mitlerin kaynağının güneş ve güneş faaliyetlerine dayanarak açıklanmasına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda W. Wund ve takipçilerinin okulu, halkbilimi ürünlerinin kaynağını insanın düş, imge, hayal gibi psikolojik oluşumlarıyla açıklamış; "Freud ve takipçilerinin okulu olan Psikoanalitik okul ise halkbilimi ürün ve olaylarını cinsel organlarla ilişkilendirerek cinsel birleşmelerin birer simgesi olarak düşünülen ve halk kültürünü oluşturan her türlü cinsel öğe ile çözümlemeye çalışmıştır" (Çobanoğlu 2005: 152).

"Freud'a göre kültür, insanın cinsel ve saldırgan dürtülerinden vazgeçişiyle ortaya çıkmıştır" (Cengiz vd. 2014: 182). Freud'un öğrencilerinden olan Ernest Jones, "folklorun halk tarafından kullanıldığını ve bunun da birey olarak insanların psikolojisinin folklor araştırmaları ile bağlantılı olması anlamına geldiğini" belirtmiştir (Jones 2007: 105). Bu kuramda "bilinçaltı" kavramıyla düşüncelerin, anıların, doyurulmak istenilen dürtülerin toplumsal normlarla baskılandığı bir alan olduğu; tamamıyla yok olmadığı ve kendiliğinden ortaya çıkamadığı için de "rüya, hayal, fantezi, edebiyat, gaf vb." unsurlarla kendilerini sembolik bir şekilde ifade ettikleri ileri sürülmüştür. Bu noktada biyolojik bir zorunlulukla içgüdüsel olarak başlayan "yemek yeme", bilinçaltındaki bastırılmış libidinal enerjinin dışavurum biçimine dönüşmektedir. Başka bir deyişle yemek ile ilişkilendirilen cinsel çağrışımlar, yemek yemenin *"haz kaynaklı"* psikolojik bir boyutunu ortaya çıkarmaktadır. *Psikoanalitik kurama* göre yorumladığımızda *"yemek yemek" veya "yemek kültürü", bilinçaltına itilmiş ve bir süre bastırılmış cinsel isteklerin sınırsız düşlerinin bilinç alanına çıkarılarak dilin anlatım/sanatsal gücüyle sembolik anlamlarla ifade edilmesidir.* Bu bağlamda yemeğin sınırsız cinsel çağrışımlarıyla ortaya çıkan sözlü ve yazılı anlatım unsurlarının *"başlıca"* kaynağı bilinçaltındaki psikolojik oluşumlardır. Ancak burada altı çizilmesi gereken nokta yemeğin çağrışım gücünden hareketle kadın bedeni üzerinde gerçekleştirilen cinsel kodlamaların ve oluşturulan ifade biçimlerinin "yalnızca psikolojik temelli" algılanmaması gerektiğidir. Bu konuda Jones, bilinçaltında olan bütün sembollerin cinsel temelli olmadığının ama burada büyük bir yekûn tuttuğunun; cinsel sembollerin oluşmasını sadece şehvetli bir güdüye bağlamanın yanlış olduğunun" altını çizmektedir (Jones 2007: 111).

Yemek Yemenin Psikolojisi ve Çağrışımları

Vücudun gereksinimleri doğrultusunda yemek yeme isteğinin oluşması olarak tanımlanabilecek "acıkmak", somut olarak bastırılabilen bir duyu değildir. Karın doyurma eylemi için *"dişe dokunur"* yemek türlerinin hayal edilmesinin yanı sıra bu gıdaların zihinlerdeki çağrışımlarıyla *"karında çalan zil senfoniye dönüşmektedir."* Bu doğrultuda besin türüne ulaştıktan sonra yemek yeme eyleminin imgesel sınırları cinsel dürtüleri de kapsayacak ve tatmin edecek şekilde kadın bedeni üzerinde çeşitli kodlamalarla oburluğun cinselliğine kadar genişlemektedir. Mennell bu durumu "fizyolojik ve psikolojik bir olgu olan acıkma hissi, sosyolojik bir durum olan *iştah yönelimi* olgusuna dönüşmektedir" şeklinde dile getirmiştir (Beardsworth vd. 2011: 97). Beardsworth ve Keil ise *"tam da bu yüzden insanların ağızla yediği kadar işin içine düşüncelerini de katarak yediğini söylemek abartı olmaz. Gerçekte, besinlerin ve yemek yeme eyleminin sembolik potansiyeli sınırsızdır…"* ifadesinde bulunmuşlardır (Beardsworth vd. 2011: 91).

İnsanların besin maddeleri üzerinde çağrışımlar yüklemesinin çeşitli sebep ve işlevleri bulunmaktadır. Bunlar arasında *"eğlence aracı olarak mizahlaştırma, sanatsal dışavurum olarak edebileştirme, ayıp karşılanabilecek cinsel unsurları perdeleme, toplumsal cinsiyet alanı olarak iktidarını pekiştirme"* konuya örnek verilebilir. Bununla beraber C. J. Adams'ın *"dil aracılığıyla gerçekleştirilen tüketimin nesneleştirilmesi"* olarak nitelendirdiği bir işlevle de bir "dil"in sözlü anlatım özellikleri/gücü ile hayvanların ölü bedenlerinin yenilebilir bir mutfak besinine nasıl dönüştürüldüğü gösterilmektedir (Adams 2017: 138). Adams'ın *"kayıp gönderge"* olarak kavramlaştırdığı bu yöntemle koyunun yavrusu olan *"kuzu"* yerine *"kuzu incik, kuzu pirzola, kuzu kol, kuzu tandır, kuzu şiş, kuzu dolma vb"* şeklindeki "yemek kodlamaları" bu varlığın aslında yaşayan bir hayvan olduğunun önüne geçmekte; insansı acıma ve iğrenme duygusunu törpüleyerek "*etin psikolojik dönüşümünü"* de sağlamaktadır. Bu noktada C. Adams *"etle ilgili hâkim inanışlar ağız tadıyla pekiştirildiği ve yüklü bir sembolizmle aktarıldığı zaman onlara karşı çıkmak güçleşir"* demektedir. (Adams 2017: 48, 100).

Bu bağlamda toplumsal yapı içerisinde "cinsellik" unsuru da "yemek" arkasına gizlenerek kendisini sembolleştirmektedir. Özellikle kadın bedeni üzerinde gerçekleştirilen ve *"oburluğun cinselliği"* olarak tanımlayabileceğimiz bu durum *"yemek yeme eyleminin çağrışım sınırsızlığını, eril kültürün iktidarını sergileyen penceresini, toplumsal cinsiyet bağlamında kadının aşağı konumunu"* göstermesinin yanı sıra *"protein yüklü temel besin maddelerinden olan etin kan ve vahşet unsurlarıyla bir ceset parçası olarak algılanmamasını; cinselliğin de tiksinç ya da ayıp karşılanabilecek tarafını söz sanatları aracılığıyla "maskelemesini ve makyajlamasını* sağlamaktadır. Bu açıdan yaklaşıldığında N. Andrievskikh *"gıda imgesinin, insanlığın yarattığı tüm sembollerin aslan payını içermesi şaşırtıcı değildir"… "Bu bakımdan, gıda iştahı cinsel iştahından ayrılamaz"* şeklindeki ifadeleri dikkat çekicidir. (Andrievskikh 2014: 137, 142)

Yemek ve cinselliğin kavşak noktalarının bulunduğunu söyleyebiliriz: Bunlar: *"açlık çeşitlerini bastırma unsuru olma"; "gerçekleştirme yoluyla haz alma"; "tatmin olma yoluyla doyuma ulaşma", "aşırıya kaçma ya da iğrenç bir görünüm yüzünden tiksinme", "tadını veya görünüşünü beğenmeme nedeniyle reddetme", "zehirlenme ya da hastalık bulaşma ihtimaliyle korkma".* Bu örneklerden yola çıkılarak yemek ve cinselliğin *"çağrışım gücüyle birbirinin yerine geçtiği", "amaç ve şekil birlikteliği yaşadığı"* görülebilir. Bu bağlamda bu "iç içe geçmişlik" çoğu zaman "ortak ifadeler" şeklinde açığa çıkmaktadır.

Türk Kültüründe "Oburluğun Cinselliğinin"[1] İfade Ediliş Haritası

Türk kültüründe yeme içme eyleminin çağrıştırdığı cinsel algılar, *"kadınların hayvansılaştırılması" (ya da hayvanların kadınsılaştırılması)* şeklinde incelenebilir. Bu çağrışımlar kadın bedeni üzerinde "hayvansal ve bitkisel gıda" ürünleriyle ifade biçimine dönüştürülmüştür. Bu doğrultuda yemek yemenin çağrışımı dünyasında, eril kültürün kadınlara yönelik cinsel kodlamalarını şu başlıklarda toplayabiliriz:

1. *Yemek ile ilişkilendirerek güzellik algısı belirtme*
2. *Şehvet ve sahiplik duygusu ortaya koyma*
3. *Dilin sanatsal kullanımıyla bedeni yenilebilir bölgelere/parçalara ayırma*

4. *Damak tadını cinsel psikolojik etkenlerle pekiştirme*
5. *İktidar gücü ve bağımsızlık sergileme*

Eril yemek kültürünün oburluk cinselliği temelinde "güzel kadın tipi", erkeğin bedeninin tatminkâr ölçülerine uyacak biçimde tasvir edilmektedir. Buradaki güzellik algısı *"kalem kaş, nergis göz, ok kirpik, gece saç, inci diş"* gibi estetik mazmunlar yerine "kadının dolgun yenilebilir kısımlarına" odaklıdır. Kastamonu Sancak Beyi Galip Paşa'nın ideal Türk kadın tipini tarif ettiği *"Kara karı, kuru karı, keçi eti, durgun at // Mazarratü'l mazarratü'l mazarrat'ül mazarrat // Beyaz karı, şişman karı, koyun eti, yörük at // Fâidatün fâidatün fâidatün fâidat"* şeklindeki şiiri, kadın bedeninin cinsel haz temelli *"ele avuca gelir"* ve *"bastığı yeri titreten"* bir kilo ölçülerinde olması gerektiğini vurgulamanın yanı sıra *"kadın bedeninin hayvansılaştırılarak"* protein yüklü ve vücuda faydalı/lezzetli yenilebilir bir et ürünü" olarak algılanmasını örneklemektedir. Bu bağlamda ideal kadın seçiminde kullanılan *"bir dirhem et bin ayıp örter"* şeklindeki atasözü de biraz kilo almanın (zayıf olmamanın) vücudun göze batan çirkin taraflarını maskelediğini belirtirken kadın bedeni yine et ile ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda eril göz, "kadının baldır/bacağı ve kalçasına" dikkatlerini toplayarak hemen yenilip tükenmeyecek doyuruculuk aramaktadır. *"Eti budu yerinde"* deyimi bu durumu ifade etmekte ve oburluğun göz terazisindeki cinsel ölçüyü betimlemektedir. İdeal kadında aranan özelliklerin başında gelen *"etine dolgun olma" Michelin Yıldızına* sahip restoranların estetik biçimde hazırlanmış "tabağı büyük miktarı küçük" lezzetli yemekleri yerine, "küçük restoranlardaki menülerde porsiyonların büyüklüğünü ve göz doyuruculuğunu" ifade etmektedir. Cinsel gözün doymaması durumunda ise *"kemikleri sayılmak"* şeklinde sert bir eleştiri getirilmektedir. Kişi bedeninin aşırı zayıfladığı anlamı taşıyan bu deyim, diğer taraftan "yenilebilir etinin olmamasına" ya da başka deyişle "cinsel bir çekiciliğinin bulunmamasına" üstü kapalı vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda zayıf kadınlar eril yemek kültürünün cinsel masasında menü dışarısına çıkarılmakta *"kemik yalamak yerine et yemek"* her zaman tercih sebebi olmaktadır.

Oburluğun cinselliğinin çağrışım sınırsızlığı yemeğin "lezzet ölçüsü ve kıvamını" ifade etmede yine kadın bedeni üzerinden hareket etmektedir. *"Yemeğin salçalısı kadının kalçalısı"* şeklindeki atasözü bu durumun bir örneği olup cinsel/fiziksel güzelliğin tamamlandığı bir noktanın betimlemesini de yapmaktadır. Güzellik algısının ifade ediliş biçiminde kadın bedenine "et" ürünü üzerinden çağrışımlar yapılmasının başka bir örneği de *"balık etli"* deyimidir. Ne zayıf ne şişman dolgun vücutlu kadınları tasvir etmede kullanılan bu deyim yine yenilebilir başka bir et türüne vurgu yapmaktadır. Sofraya getirilebilen balık türlerinin çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda "balık etli" tabiri "hamsi, istavrit, tekir, sardalya" gibi küçük balıkları çağrıştırmaktan ziyade "palamut, torik, orkinos, somon" gibi cüssece daha iri ve lop et türlere göndermede bulunmaktadır.

Güzel kadın tipi bazı Türk destan ve hikâyelerinde de tasvir edilmiştir. Bu doğrultuda Türk destanlarında kadın güzelliğinin ilişkilendirildiği hayvanlardan biri de kazdır. Alp Er Tunga Destanı'nda, Alp Er Tunga'nın kızlarından birine, kaz (kuğu) kadar güzel olduğu için *Kaz* adını verildiği bilinmektedir. (Diker vd. 2017: 195). Dede Korkut Hikâyelerinde ise kızların/kadınların güzelliği "kaza" benzetilmiştir. Hikâyelerin çeşitli yerlerinde *"kaza benzer kızı gelini…"*

şeklinde betimlemeler yapılmıştır. Türk kültüründe "zeki, sadık, öğrenme kabiliyetleri yüksek hayvanlar olarak görülen kazlar (Diker vd. 2017: 196) bu yapısal özellikleriyle ve "güzellik, beyazlık, alımlılık" (Ertekinoğlu 2017: 509) gibi fiziksel yönleriyle kızlarla ilişkilendirilmiştir. Fiziksel olarak güzel olan bu hayvanın, yemek olarak da "besleyiciliği yüksek, kolesterolü düşük ve sağlıklı bir et olması" onu daha değerli hale getirmiştir. Bu bağlamda Dede Korkut Hikâyelerinde güzellik unsurunun betimlendiği *"kaza benzer kızı gelini"* ifadesinden "güzelliğin fiziksel öğelerden ziyade" "kadın bedeninin et üzerinden değerliliğinin ve cinsel çağrışımlarının/çekiciliğinin" üstü kapalı vurgulandığı düşünülebilir. Yine Dede Korkut Hikâyelerinde "Dirse Han Oğlu Boğaç Han Destanı"nda Dirse Han'ın hatununa *"güz almasına benzer al yanaklum", "kavunum, viregüm (yemişim) düvleğüm"* (Ergin 2004: 79) sözleri, yenilebilir ürünlerin kadın bedeniyle ilişkilendirilmesini örneklemektedir.

Oburluğun cinsel biçiminin beğenileri ölçüsünde kadın bedeninin dolgunluğunun ifade edilişinin uç noktası ise *"bıngıl bıngıl"* ikilemesi ve benzetmesidir. Bu tabir, yukarıda ele alınan örneklerin aksine daha kilolu, bazı bölgeleri yağlanmış ve sarkmaya başlamış" kadınları ifade etmenin yanı sıra kadın vücudunun şehvet uyandıran bölgelerinin normal salınımı dışında hareket etmesiyle ortaya çıkan cinsel dürtüleri açığa çıkarmaktadır. Bu doğrultuda bir kadının devinimi sırasında *göz ağına takılan* bölgelere *"bıngıl bıngıl…."* denilerek yemek kültürü anlamında *"yağ, lezzet, verimlilik, büyümüşlük ve olgunlaşmışlığa";* cinsel anlamda ise *"serpilmişliğe, yumuşaklığa, dolgunluğa*" vurgu yapılmaktadır. "Görme ve cinsellik" ilişkisinin boyutlarının sergilendiği bir başka deyim ise *"yiyecek gibi bakmak",* hatta daha da ötesinin bir ifadesi olan *"ciğerine bakmak"* deyimidir. Çağrışım sınırsızlığının çıkış vizesinin görme organından sağlandığı bu deyimler -gözü düşme nedeniyle- "ele geçirme ve yeme istediği" anlamı taşımaktadır.

Günümüzde ise kadının güzelliği vurgulanırken yapılan benzemelerin çoğu yine "yemek" odaklıdır. Oburluğun cinselliği olarak *"piliç gibi"* sözüyle kadının "gençliği" ve "çıtırlığı"; *"keklik gibi"* sözüyle "gençlik, güzellik ve alımlılığı"; *"lokum gibi"* sözüyle teninin yumuşak ve dolgunluğu; *"fıstık gibi"*yle ise "tazelik ve çerezliği" tasvir edilmektedir.

Çağrışım sınırsızlığının ifade edildiği başka bir nokta ise *"şehvet ve sahiplik duygusu ortaya koyma"dır.* Bu maddeye Türk halk müziğinin sözlü materyalinden şöyle örnekler verebiliriz: *"Dost bağının meyveleri erişti/ Ayva benim alma benim nar benim"; "Evlerinin önü meyim/ Dilin dudakların yeyim"; "Entarisi ala benziyor/ Şeftalisi bala benziyor"; "Bir şeftali versen bana/ Anan baban hayırına"; "Kaldır gelin kaldır koca budunu/ zalim kocan bilmez senin tadını" vb.* Görüleceği üzere sevgiliyle vuslata erişme ya da bu arzunun cinsel kodları yemek kültürünün arkasına saklanmış; bununla birlikte *"erkek, kadını fantezisinin temeline koymuş ya da fanteziyi kadın aracılığıyla kurmuştur"* (Lacan'dan akt Rose 2010: 85).

Eril yemek kültürünün cinsel çağrışımları dilin sanatsal kullanımıyla genişlemekte ve kadın vücudunu yenilebilir parçalara ayırmaktadır. Oburluğun cinsel olarak karın doyurduğu (!) en masum ve hafif unsurlar yüz bölgesinden başlamaktadır. "Dudak, dil ve yanak" olan bu noktalar karşı cinslerin birbirlerine karşı ısınma turları attığı; başka bir deyişle yemek masasında ana yemekten önceki "ara sıcak ve ara soğuk" gıdalardır. Şef-

kat ve şehvet duygularının buluşma alanı olan bu unsurlar, oburluğun çeşitli cinsel çağrışımlarıyla "yenilebilir kıvama" dönüşmektedir. Bu doğrultuda *"yanak"* elmaya, *"dudak"* ise kiraza ve bala benzetilerek Türk sözlü kültüründe ifade edilegelmiştir. Örneğin Karacaoğlan *"...Alma diye al yanağı dişledim/ İncitmişim dökülesi diş ile"; "...Alma yanak kiraz dudak dişler sedef/ İspir ala gözler mil ile oynar"* şeklinde bu duyguları ifade etmiştir. (Cunbur 1985'den akt. Erol 2006: 136). Âşık Daimi ise bir şiirinde *"Bugün canan geldi bize/ Dudak saki diller meze/ Yârim tazelerden taze/ Koklamaya kıyamam ki"* (Aydın Orhan, 1999: 111) diyerek yüz bölgesindeki güzellik, şefkat ve cinsellik unsurlarının iç içe geçen duygularını açığa çıkarmış; dudaklar, kırmızı renginden dolayı içki sunan kişinin getirdiği şaraba benzetilerek oburluğun cinsel sofrasının mezesi olan "dil"in aperitifi (ön içkisi) yapılmıştır.

Güzellik unsuru olarak betimlenen *"gerdan"* da oburluğun yenilebilir cinsel sembollerinden biridir. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde *"vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü"* olarak ifade edilmesine karşılık eksik tanımlanmıştır. (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d85d30655fd35.28313807). Anatomik olarak "gerdan" ayrıca "boyunla göğsün vücudun ön kısmında birleştiği bölgedir" (Albayrak 2004: 190). Gerdan, kadın vücudundaki "kar gibi beyazlığıyla" öne çıkarılan ve *"ak gerdan"* şeklinde tasvir edilen bir şehvet noktasıdır. Türk sözlü kültüründeki şu örnekler konuyu somutlaştırmaktadır: "Ay Doğar Aşmak İster (Nazmiyem)" adlı Urfa türküsünde[2] *"Dilimle kan alayım/ Gerdanın şişesinden"* (Kalan Müzik, 2004); "Denizlerin Kumuyum" adlı Konya türküsünde *"Merdanesin hanım Zöhrem merdane/ Bal mı sürdün dudağına gerdane"* (https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=18853); Haydi Gidelim Bağ Arasına" adlı Ürgüp türküsünde *"Leblerin al olmuş dudağın inci/ Gerdanın çok beyazdır Tosya pirinci"* (https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=20608); Âşık Mehmet Yakıcı'nın "Mahfeldeki Güzele" adlı şiirinde *"Kaşları karadır dişleri dürden/ Gerdanı kaymaktır yutulur birden"* vb. (Yakıcı, 1992: 386). Diğer taraftan vücudun bu bölgesi, büyükbaş hayvanlarda "boynun altındaki sarkık deriyi" tanımlamak için kullanılmış ve "gerdan dolması, gerdan haşlama" gibi yemek adlarına dönüştürülmüştür. Bununla birlikte yukarıda *"Gerdanın çok beyazdır Tosya pirinci"* örneğinde dikkat çekici noktalardan biri de cinsel arzuları betimleme unsuru olarak (son dönemde gündemde olan) *"coğrafi işaretin"* kullanılmasıdır. Belirgin bir niteliği ve fiziksel şekli olan vücut üzerindeki bu noktaya –büyük bir şehvetle– kalite garantisi verilmiş ve menşe adıyla ürünün tescili gerçekleştirilmiştir.

Oburluğun yemek masasına davet ettiği bir başka yenilebilir şehvet noktası da "kadın memesidir". İnsanoğlunun dünyaya gözünü ilk açtığı andan itibaren beslenme organı olan bu unsurun nasıl cinsel bir çekiciliğe evrildiğine ilişkin biyolojik ve psikolojik analizler yapılmıştır. Freud, psikoseksüel gelişim kuramında cinsel dürtülerin bebeklik çağında başladığını belirterek *oral evre* olarak adlandırdığı bu ilk dönemde "çocuğun temel ilgisinin kendi ağzı etrafında yoğunlaştığını; anne memesinin onun temel haz kaynağı olduğunu, hayatta aşk ve cinselliğin ilk nesnesi haline geldiğini; meme yokluğunda kendi parmağını emerek tatmin olmaya çalıştığını" ifade etmiştir (Seber 2015: 25-26). Bununla birlikte Freud, "emme olayının sonradan kılık değiştirip düşlem biçiminde kendini

açığa vurduğunu; çocuklukta tadılan bu ilk yaşam hazzının bıraktığı izlenimin organizmaya kazındığını ve bir daha silinmediğini" dile getirmiştir (Freud 2001: 40-41).

Bebeklik döneminde yaşamın devamı için karın doyurmaya yarayan bu organ, ilk cinsel doyumun da bir unsuru olmuştur. Dolayısıyla yemek yemek ve cinselliğin "gerçek ve sembolik" anlamda ilk kesişme noktasının "meme" uzvu olması dikkate değer bir analizdir. Bu bağlamda dış görünüş olarak *"kadını erkekten fiziksel olarak ayırma";* saklı veya kapalı olduğu için *"sandığın içindekilerini merak etme";* şefkatli yönünden dolayı *"huzur ve güven alanı olma";* fiziksel şekli nedeniyle *"eğlence/oyun/şakalaşma noktası olma"* gibi işlevleri bulunan bu unsur çekiciliğinden dolayı da "*cinsel övgü ve karşı cinse sahip olabilme aracı"* olarak çeşitli cinsel çağrışımların da odak noktasını oluşturmuştur. Türk sözlü kültür belleği göz önünde bulundurulduğunda erkekler için bu bölge "çeşitli sembolik kodlamalarla cinsel açlığın müstehcen tarafının gizlendiği ifade biçimlerine dönüşürken; bazen de "ar perdesinin yırtıldığı ve doğrudan telaffuz ediliş şekliyle oburluğun cinsel yemeği/meyvesi olabilmiştir. "A Heceler Heceler" adlı Balıkesir türküsünde *"Ay doğar elek gibi/ Gün doğar melek gibi/ Gelin senin memelerin/ Tülenmiş kelek, gibi"* (https://www.turku dostlari.net/soz.asp?turku=17107); "Sizin Evin Başından" adlı Trabzon türküsünde *"Kirazın dallarını/ Bilirim hallerini/ Azıcık gel emeyim/ Memenin ballarını"* (https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=19871); "Cizre'nin de Daşları" adlı yine bir Antep türküsünde *"Cizre'nin de daşları/ Eklem eklem saçları/ Aşlama kiraz gibi/ Gül memenin başları"* (https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=19963); Âşık Serbesti'nin "Benden Selam Söyle" şiirinde ise *"Kalk seninle gezek bahçeyi bağı/ Nazik dudakların çiçek yaprağı/ Beyaz memeklerin Erzurum yağı/ Göğsünde beslemiş çifte narı kız"*(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=15701) konuya ilişkin özgün örneklerdir.

Oburluğun ağzının sulandığı cinsel unsurlardan biri de *"göbek"*tir. Vücudun şehvet bölgelerinden olan göbek "hafif bir çıkıntısı ve sarı tüyleri" sebebiyle "ayva ve limon" gibi meyvelere benzetilmiştir. Bir Isparta türküsünde *"Bizim sokak mavi yazma bürünür/ Gömlek kısa ayva göbek görünür"; bir manide ise "Allar giyer allanır/ Emsem dudak ballanır/ Yarim hamamdan çıkmış/ Ayva göbek sallanır"* (Bayar 2004: 3) ifadelerinden görüleceği üzere ayva meyvesine benzetilen göbek, durağan biçimiyle beraber hareketlenmesiyle de cinsel dürtülere neden olmaktadır. Bu açıdan "sallanan göbek" de baş döndürmektedir. *"Ayva göbek"* tabirinde dikkat çeken bir nokta da "ideal kilo ölçülerine" vurgu yapılması; yukarıda ifade ettiğimiz "eti budu yerindeliğin" bir uzantısı olmasıdır. Bu doğrultuda bir kadının ayva göbeği, adını aldığı ya da benzetildiği meyve gibi "sulu, gevrek ve lezzetli" olmayı çağrıştırmaktadır. Diğer taraftan "göbek", sırtüstü uzanıldığında girdiği yatay şekilden ve cinsel dürtülerinden olayı "üzerinde zeytin yenilen ve bal döküp yalanan" bir yemek *"tabağına/ tezgâhına/ masasına"* dönüştürülmektedir.

Türkçede *"göbek (kalça) çalkalamak"* deyimi de dikkat çeken başka bir noktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre "karıştırmak, temizlemek, çevirmek" gibi çeşitli anlamları bulunan "çalkalamak" eylemi, mecazi anlamda da "göbek ve kalçaların sürekli oynatılmasını" ifade etmektedir. Vücudun bu çıkıntılı ve hafif kilolu bölgelerinin hareketlenmesiyle ortaya çıkan şehvet duygusu, cinsel obur-

luğun çağrışım sınırlarına yeni ülkeler katmaktadır. Ritmik bir müzik eşliğinde ya da tempolu bir yürüyüşte göbeğin veya kalçanın kıvrak figürlerini betimlerken *"çalkalamak"* tabirinin kullanılması, "yayıkta yayılan (çalkalanan) "ayran ve tereyağının hareketlenme şeklini vurgulasa da üstü kapalı olarak bir beslenme ürünü olan ayran ve tereyağının "sulu, yağlı, lezzetli" özelliklerine göndermede bulunmakta; "göbek ve kalça"yı yenilip içilebilir sembolik ürünlere dönüştürmektedir. Bu bağlamda *"göbek"*, "etken, edilgen soyut ve somut" olarak kullanılarak oburluğun cinsel çağrışımlarına karşılık vermektedir.

Eril kültürün bir başka şehvet bölgesi olan "baldır/bacak", *"beyazlık, yağlılık, dolgunluk/etlilik"* gibi cinsel çağrışımlarla doyuma ulaşılan diğer uzuvlardır. Örneğin "Evlerine Varılmıyor Köpekten" adlı Çankırı türküsünün nakaratında *"Fadimamın elindedir kalburu/ Yayla kaymağından beyaz baldırı"* (https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=13009); "Kapı Ardına Asa da Koymuş Eleği" adlı Konya türküsünde *"Kapı Ardına Asa da Koymuş Kalbırı/ Camız Kaymağına Dönmüş Baldırı"* (https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=13034); gibi ifadelerle bu duygular dile getirilmektedir. Bununla beraber bu bölgeler "koyun/kuzu, tavuk" gibi hayvanların en etli ve doyurucu parçaları olan "but"larıyla ilişkilendirilerek ifade biçimlerine bürünmektedir. Yukarıda değinildiği üzere *"etli butlu", "eti budu yerinde"* gibi güzellik ölçüsünün dile getirildiği kavramlar aynı zamanda "yemeğin kıvamını ve miktarını" betimlemektedir.

Oburluğun cinsel çağrışımlarının bir noktası da kadın üreme organıdır. Cinselliğin son noktası olması, ayıp karşılanacak ve utanılacak tarafının bulunmasından dolayı -yukarıda ele aldığımız diğer organ/bölgelerden ziyade- bu noktanın ifade ediliş biçimi sınırlıdır. Bu organ bazı halk şiirlerinde -şekil itibariyle- şeftali meyvesine benzetilerek bazı ifade biçimlerine bürünmüş ve gizlenmiştir. Karacaoğlan'ın *"El uzatıp gonca gülün dermeli/ Muhtaçlara bir şeftali vermeli/ Cömertlikten kesilmesin eliniz";* Gevheri'nin *"Seherde bir bağa girdim/ Ne bağ duydu ne bağbancı/ Gülün şeftalisin derdim, Ne bağ duydu ne bağbancı"* (Cunbur 1985 ve Köprülü 1962'den *Erol 2006: 136)* bu çağrışımlara örnek verilebilir. Diğer taraftan günümüzde bu uzuv, daha cüretkar ve açık bir şekilde dile getirilmektedir. "Ete gitmek", "kaçak et kesmeye gitmek" gibi deyimler kadın bedenindeki bu noktanın et parçası olarak yenilebilirliğini göstermekte; başka bir deyişle de kadın bedenini hayvansılaştırmaktadır.

Benzetme ve mecaz unsurlarının hakim olduğu söz sanatları aracılığıyla yemek ve tatlı adları konulduğu görülmektedir. Adlandırmada yiyeceğin türü, yiyeceği oluşturan unsurlar ve yiyeceğin formu belirleyici olmaktadır. *"Hanımgöbeği, dilberdudağı, kadınbudu, sütlü Nuriye, analıkızlı, dulavrat çorbası"* bunların bariz örneklerdir. (Beşirli 2017: 38). Malzemenin "yenilebilir cinsel objeye benzetilip biçimlendirilmesi ve adlandırılması" *"damak tadını cinsel psikolojik etkenlerle pekiştirme işlevini"* açığa çıkarmaktadır. Bu bağlamda *"dilberdudağı"* tatlısı yenildiğinde öpüşme eyleminin verdiği cinsel tadın hayali, damak tadıyla sembolize edilmekte ve çağrışım pekiştirilmektedir. *"Analı Kızlı"* örneği ise "bir seks fantezisini" çağrıştırmanın yanı sıra "yaş ve olgunluk" gibi cinsel beğenilere göndermede bulunmaktadır. Bu durum, divan şairlerinden Necati'nin *"Ben üzümün suyunu severim, sofî danesin // Zira kimi kızını sever kimi anesin"* (Tarlan 1992: 322) şiiriyle sanatsal olarak ifade edilmiş; "şarap"tan hareketle yeme-

içme kültürünün çağrışım sınırsızlığı ile cinsel tercihler ilişkilendirilmiştir. *"Dulavrat çorbası"* şeklindeki bir adlandırmada ise kocası ölmüş ya da boşanmış kadınların medeni halini nitelendirmede kullanılan "dul" teriminin, eril kültürün cinsel cazibe merkezi olarak kullanılması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda evlilik deneyiminden dolayı cinselliği bildiği düşünülen, bakireliği olmadığı için üzerinde iz bırakma endişesi bulunulmayan, "ersiz/erkeksiz kaldığı" için cinsel ihtiyaçlarının baskın olduğuna inanılan dul kadınlar, erkeklerin *"sürek avı"* olmuş; oburluğun cinsel çağrışımlarıyla da bir çorba yemeğinin adı haline gelmiştir. "Dulavrat çorbası" malzemenin biçimlendirilerek isim konulmasından ziyade bilinçaltındaki cinsel isteklerin dışavurumunu ve toplumsal cinsiyet alanında kadınların iffetinin sorgulanıp erkeklerin lehine hüküm verilişini örneklemektedir. *"Baldız baldan tatlıdır"* atasözü de erkeğin aynı yemekten sıkılmışlığının ve yeni tatlar aramasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Yemek ve cinsellik arasındaki ilişki argo diline yansıyan sözcüklerle genişletilebilir. *"Pantolon balığı ve baba torik (erkeklik organı), soğan (bu organın uç kısmı), pilav (kalça), bal çanağı (kadınlık organı), lakerda (yaşlı fahişe)"* önemli örneklerdir.

Eril kültürün oburluğunun kadın bedeni üzerindeki çağrışım sınırsızlığında değineceğimiz son nokta ise "iktidar gücünün ve bağımsızlığın sergilenmesi işlevi"dir. (Toplum yapısı içerisinde yemeğin ya da etin iktidar göstergesi olarak kullanılması makale kapsamı dışındadır). Kadın bedeni üzerinden cinsel çağrışımların yapılmasıyla "iktidar gücünün ve bağımsızlığın sergilenmesi, yukarıda sayılan dört işlevin aslında sebep ve sonuçlarıdır. *Güzellik algısı belirtme, şehvet ve sahiplik duygusu ortaya koyma, dilin sanatsal kullanımıyla bedeni yenilebilir bölgelere ayırma, damak tadını cinsel psikolojik etkenlerle pekiştirme"* şeklinde ifade ettiğimiz işlevler kadın bedeninin parçalanmış şekilde eril yemek kültürünün sofrasına konulmasının ve bu doğrultuda oluşturulan sözlü ifade biçimleriyle "erkeğin kadın üzerindeki hakimiyetinin göstergeleridir. Güzellik algısının belirtilmesi ve karşı cinsin kendi bedeninin yenilebilirliği üzerinden düzülen övgülerle başlayan süreç, ona sahip olmakla noktalanmış ve başka bir boyut almıştır. Bu noktada eril oburluk doyuma ve mutluluğa ulaşmış; erkeğin iktidarı ilan-ı istiklal edilmiştir. Gevheri'nin *"Dost bağının meyveleri erişti/ Ayva benim alma benim nar benim"* (Sakaoğlu 1989: 148) şiirinde görülen "sahiplenme ve iktidar göstergesi", *"Kuyu kazdım derinden/ Sular içtim serinden/ Abdest aldım namaz kıldım/ Gül memenin terinden"* şeklinde "cinsel vuslatın dini ilanına" dönüşmüştür. (https://www.turkudostlari.net/so.asp?turku=17 120). Bu doğrultuda oburluğun cinsel göstergesi olarak "yenilen kadın bedeni, ibadet türlerinin gerçekleştirildiği malzeme ve zemine dönüştürülmüş; "cinsel temelde yemek kültürünün çağrışım sınırsızlığı" yolculuğuna sıra dışı bir durak daha eklemiştir.

Diğer taraftan bağımsızlığa ulaşan iktidar sahibi erkek için "yenilebilir kadınlar" çoğalmış; cinsel damak tadının lezzet keşfi için *"kaçak et kesmeye"* gidilmiştir. Bu deyim, yasak cinsel ilişkiyi ifade etmesinin ve kadını bir et parçası olarak göstermesinin yanı sıra *"kesmek"* eylemine dikkat edildiğinde erkeğin etken konumda bulunduğunu ve iktidar hâkimiyetini vurgulamaktadır. Bu bağlamda *"et yemek, erkek iktidarının her öğünde yeniden ilan edilmesidir"* (Adams 2017: 341).

Eski Türk yazılı kaynaklarından olan Kutadgu Bilig'de ise toplumsal cinsiyet

rolleri içerisinde kadınların konumu "et" üzerinden ilişkilendirilmiştir. "*Tişi aşlı et ol küḑezgü etig/ yıḑır et küḑezmese bolmaz itig" (Kadının aslı ettir, eti korumalı; gözetmezsen et kokar, bunun çaresi yoktur)* (Arat, 1988'den ve Kaçalin'den akt. Karaman 2016: 98-99) denilerek ahlaki yönden yozlaşmaya yapıca meyilli olduğu düşünülen, erkeğin varlık alanında ve gözetiminde (himayesinde) bulunduğuna inanılan kadın, eril kültürün iktidar göstergesi olarak sunulmuş; toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde kadının aşağı konumu, "etleştirilen kadın bedeni üzerinden" dillendirilmiştir.

Bu bağlamda "kadının aşağılanması, erkeğin kendi ruhuna olan inancının ön koşulu kabul edilmiş; kadın bir yandan erkek olmayan (yani cinsiyet farkı), öte yandan erkeğin vazgeçmesi gereken şey (yani keyif) olarak üretilmiştir. *Kadının mutlak ötekiliği* erkeğin kendisiyle ilgili bilgisini ve hakikatini güvence altına almaya hizmet etmiştir" (Rose 2010: 86-87).

Sonuç

"Yemek ve cinsellik" insanlığın *"açlık çektiği, doyuma ulaştığı, haz aldığı, deneyim kazandığı, iğrenme duygusunu tattığı, kabul ve reddediş türlerinin oluştuğu"* çelişkilerle ve ortak yanlarıyla dolu, çağrışım gücünün zihindeki ırmaklarda çağladığı alanlar olmuştur. Yemek ve cinselliğin bu iç içe geçmişliği psikolojik etkenlerle desteklenerek hayatın tiksinç taraflarıyla hoşa giden yönlerini kaynaştırmıştır. Freud'dan hareketle yemek yemenin, insanoğlunun "psikoseksüel gelişim süreci içerisinde" temelinde cinselliğin olduğu ve bu cinsel çağrışımların sınırsız bir şekilde ifade yapılarına büründüğü psikolojik ve kültürel bir alan olması dikkate değerdir. Eril kültürün iktidar göstergesi olarak "oburluğun cinselliği" şeklinde nitelendirdiğimiz yemek yemenin cinsel çağrışımları psikolojik unsurlardan beslenmiş; bilinçaltındaki cinsel istekler bir dilin söz sanatları ve anlatım gücünden yararlanarak kendini ifade etme aracı bulmuştur. Bu noktada *"damak tadı, zihinsel gezinim ve cinsel haz"* birleştirilmiştir. Bu durum kültürel yapı içerisinde açıkça konuşulması ayıp sayılan cinselliğe ve onun unsurlarına sözlü bir perde çekmiş; utanılacak noktalar mizahlaştırılarak ve edebileştirilerek çıplak cinsel konulara sanatsal elbiseler giydirilmiştir. Diğer taraftan psikoanalitik kuramdan hareketle dilin sözlü ve yazılı anlatım biçimleriyle ortaya çıkan örneklerinin tek kaynağının bilinçaltındaki cinsel istekler olduğunu ifade etmek, sosyal bilimlerin çok yönlü özelliği gereği sakıncalı olmaktadır.

Yemek yeme eyleminin fiziksel ve psikolojik olarak çağrıştırdığı bir nokta olan kadın bedeni üzerindeki cinsel şehvet ise toplumsal cinsiyet alanında kadına verilen değer/rol anlamında kadını yenilebilir bir hayvan ya da lezzetli bir meyveye dönüştürmüştür. Bu bağlamda kadın, hem cinsel açlığın giderildiği bir beden hem de yenilen yemeklerin zihinlerdeki çağrışımıyla yemek yemenin zevkine erotik bir boyut katılıp ve bunun psikolojik unsurlarla desteklendiği bir obje olmuştur. Eril kültürün "et" üzerindeki hâkimiyetinin bir yansıması olarak kadın bedeni de kasaplık hayvanların yenilebilir parçalarına bölünmüştür.

Her ne kadar bu çalışma "eril yemek kültürünün cinsel kültürüne açılan penceresini" gösterse de yapılan bazı araştırmalarla kadınların da benzer çağrışımlarla hem cinsleri veya karşı cinsleri üzerinde yemek temelli cinsel argo dili oluşturdukları bilinmektedir. Özetle yemek yemek ve cinselliğin içe içe geçen özellikleri ve çağrışım benzerlikleri, bu ikilinin sembolik evliliğiyle sonuçlanmış; psikolojik unsurların desteği de geçimlerini sürdürmelerine olanak tanımıştır.

NOTLAR

1. "Cinsel oburluk" terimi halk arasında *"azgınlık"* şeklinde ifade edilen, hastalık adı da "satiriasis" olan cinsel düşkünlüğü/doyumsuzluğu çağrıştırmaktadır. Tamlayan ve tamlanan sırasının anlam vurgusunu düşünerek yemek ile cinselliğin sınırsız çağrışımlarını ilişkilendirmek için *"oburluğun cinselliği"* terimi kullanılmıştır.
2. Kaynak kişisinin Urfalı mahalli sanatçı Hamza Şenses (Kel Hamza) olduğu bu türkünün sözleri değişik kaynaklarda farklı olmakla beraber Şenses'in söylediği şekilde yazılmıştır.

KAYNAKÇA

Adams, J. Carol. *Etin Cinsel Politikası: Feminist-Vejetaryen Kuram* (3.bs.). (çev. G. Tezcan, M. E. Boyacıoğlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017.

Akbıyık, Abuzer. Urfa'dan Üç Musiki Ustası. Kalan Müzik Arşiv Serisi 1. [Kaset]. 2004.

Aktunç, Hulki. *Büyük Argo Sözlüğü*. (7 bs.) İstanbul: YKY, 2015.

Albayrak, Nurettin. *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: L&M Yayıncılık. 2004.

Andrievskikh, Natalia. "Food Symbolism, Sexuality, and Gender Identity in Fairy Tales and Modern Women's Bestsellers". [Peri Masallarında ve Modern Kadınların En Çok Satan Kitaplarında Besin Sembolizmi, Cinsellik ve Cinsiyet Kimliği]. *Studies in Popular Culture* 37, (Fall 2014): 137-153.

Aydın Orhan, Yadigar. *Âşık Daimi Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Can Yayınları. 1999.

Aygün Cengiz, Serpil ve diğerleri. "Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru Dede Korkut'ta Renkler". *Millî Folklor* 102 (Yaz 2014): 182-186.

Bayar, Nevnihal. "Türk Kültüründe Ayva" (2004) Erişim: 29.04.2018. https://www.academia.edu/25221421/T%C3%9CRK_K%C3%9CLT%C3%9CR%C3%9CNDE_AYVA.

Beardsworth, Alan ve Teresa Keil. *Yemek Sosyolojisi, Yemek ve Toplum Çalışmasına Bir Davet*. (Çev. Abdulbaki Dede). Ankara: Phoenix Yayınları. 2011.

Beşirli, Hayati. "Yemek, Kültür ve Kimlik". *Millî Folklor* 87, (Güz 2010): 159-169.

Beşirli, Hayati. *Yemek Sosyolojisi: Yiyeceklere ve Mutfağa Sosyolojik Bakış*. (2. Bs.). Ankara: Phoenix Yayınları. 2017.

Çobanoğlu, Özkul. *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları. 2005.

Diker, Oğuz ve Taşkın Deniz. "Kars Kültürel ve Gastronomik Kimliğinde Kaz". (2017) Erişim: 01.05.2018, http://dergipark.gov.tr/ataunidcd/issue/27721/303192.

Ergin, Muharrem. *Dede Korkut Kitabı I*. (5. Bs.), Ankara: TDK Yayınları. 2004.

Erol, Mehmet. "Elma Yanaklı Kiraz Dudaklı". *Meyve Kitabı*. (Ed. Naskali, E. ve Herkmen, Dilek). İstanbul: Kitabevi Yayınları. 2006. S. 129-151.

Ertekinoğlu, Servet. "Alp Er Tonga'nın Kızı Kaz'dan Dede Korkut Yurdu Ahlat'taki Kız/Kaz Evladına". *The Journal of Academic Social Science Studies* 57 (2017): 507-510

Freud, Sigmund. *Sanat ve Sanatçılar Üzerine*. [Elektronik Sürüm] (2.bs.), (çev: Kamuran Şipal), İstanbul: YKY. 2001.

http://www.notaarsivleri.com/NotaMuzik/ay-dogar-asmaisterpdf1518550521.pdf [Erişim: 05.04.20 18]

https://onedio.com/haber/kadinlarin-argo-tabir-uretmede-daha-yaratici-oldugunu-kanitlayan-37-argo-tabir-565023[Erişim: 01.04.2018]

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d85d30655fd35.28313807). [Erişim: 07.05.2018]

https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/6B3F914C-E72C-437C-8A30-F50C51DE0A23.pdf [Erişim: 09.08.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=18853 [Erişim: 05.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=20608 [Erişim: 05.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=17107 [Erişim: 05.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=19871 [Erişim: 07.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=19963 [Erişim: 07.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=15701 [Erişim: 07.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=13009 [Erişim: 07.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=13034 [Erişim: 07.05.2018]

https://www.turkudostlari.net/so.asp?turku=17120b [Erişim: 09.05.2018]

Jones, Ernest. Psikanaliz ve Folklor. (çev. B. Yılmaz). *Millî Folklor* 74 (Yaz 2007): 104-115.

Karaman, Ahmet. "Uygur Atasözlerinde Kadın". Türk Dünyası, (2016). Erişim: 09.05.2018, http://www.tdk.gov.tr/images/05-Ahmet%20 KARAMAN.pdf.

Öğüt Eker, Gülin. "Farklı Görme Biçimiyle Modern Dünya Ritüeli Olarak Yemek Kültürü: Sınanma/Erginlenme ve İntikam Alma Gizli İşlevleri", *Millî Folklor* 120 (Kış 2018): 170-183.

Rose, Jacqueline. *Görme ve Cinsellik*. İstanbul: Metis Yayınları. 2010.

Sakaoğlu, Saim. "16. Yüzyılda Türk Saz Şiiri". Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı III. 445-450 (Ocak-Haziran 1989): 115-250.

Seber, Merve. Reklam Metinlerindeki Psikolojik Unsurların Freud ve Jung Açısından Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2015.

Tarlan, Ali Nihat. *Necati Bey Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları. 1992.

Yakıcı, Ali. Konyalı Âşık Mehmet-İnceleme-Metin. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 1992.